

پتروشیمی؛ پیشرو در سده دوم صنعت نفت ایران

دکتر حسین آیت‌اللهی
نایب رئیس کمیته یونیون پارتیز لندن

همزمان با ورود صنعت نفت ایران به یکصدمین سال فعالیت خود و تقارن آن با شوک جدید افزایش قیمت نفت خام در دنیا که بدون شک، تهدید بزرگی برای منافع ملی کشورهای

وابسته به این طلای سیاه محسوب می‌شود، وجود بیش از ۱۳۸ میلیارد بشکه ذخیره نفتی، پشتوانه بسیار محکمی است برای توسعه بیش از پیش صنایع پتروشیمی و دستیابی به اهداف بلند ترسیم شده در افق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ ایران اسلامی.

در حالی که حیات و بقای اقتصاد غرب به انرژی کشورهای دارای منابع نفت و گاز از جمله ایران وابسته است و به همین دلیل، راهکارهای مختلفی برای استفاده بهینه از این طلای سیاه در پیش گرفته‌اند، متأسفانه شدت انرژی در ایران بیش از دو برابر دیگر مناطق دنیاست و ما هنوز درگیر مسائل اولیه تولید، توزیع و مصرف انرژی به دلیل فقدان فرهنگ مناسب در حوزه مصرف انرژی هستیم. از سوی دیگر به دلیل نداشتن اعتقاد راسخ به مصرف بهینه از حاملهای انرژی، دولت مجبور به پرداخت رقمی معادل ۹۰ هزار میلیارد تومان یارانه حاصل از درآمد صادرات نفت است. بر همین اساس، وابستگی ما به محصولات تولیدی غرب از قبیل نساجی، لوازم خانگی، خودروسازی، هواپیماسازی و داروسازی متأسفانه هر روز بیشتر و بیشتر شده و ناچار به بازگشت دلارهای حاصل از صادرات نفت خام خود به اقتصاد کشورهای واردکننده نفت هستیم.

بدون شک می‌توان پس از واکوی فعالیتهای انجام گرفته در یکصدسالگی صنعت نفت در ایران به همراه شناخت و تجزیه و تحلیل چالشها، فرصتها و تهدیدهای قرن اخیر، صنعت پتروشیمی را در سده دوم صنعت نفت ایران نه تنها پیشرو در صنایع مرتبط با حوزه نفت دانست، بلکه باید آن را به‌عنوان نگین صنایع، پشتوانه بسیار محکمی برای اقتصاد ایران بشماریم.

این مهم، محقق نخواهد شد مگر با توجه ویژه به بومی سازی و تأمین خدمات فنی و مهندسی مورد نیاز صنعت نفت با نگاه دانش‌محور به بازارهای هدف و اعتقاد راسخ به توانمندسازی منابع انسانی که متأسفانه امروزه، اخبار مناسبی از این حوزه منتشر نمی‌شود.

سهم LNG

در سود ۳۱/۹ میلیارد دلاری شرکت شل

لیندا کوک، مدیر اجرایی شرکت شل

ترجمه: شراره شاکری

این محصول امروزه برای همگان از جمله شرکت شل از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در حالی که واردکننده‌های سنتی همچون ژاپن و کره جنوبی و برخی کشورهای اروپایی باعث رشد تقاضای بازار LNG شده‌اند، هند و چین نیز خواستار آن هستند و بر همین اساس، کشور چین در چند ماه گذشته متعهد به ساخت و احداث مخازن بزرگ و عظیم ذخیره جدید LNG برای مدت طولانی شده است. همچنین علاوه بر امارات، کشورهای دیگری چون سنگاپور و پاکستان نیز در حال مذاکره برای احداث پایانه ورودی LNG هستند. مکزیک و برزیل نیز در حال مذاکره برای عقد قراردادهای بزرگ واردات LNG هستند که با این اوصاف، می‌توان حدس زد که در آینده بسیار نزدیک بازار LNG شاهد رشد سرسام‌آوری خواهد بود. در خصوص قیمت این محصول نیز باید گفت که مبنای قیمتی براساس قراردادهای بلند مدت مناسبترین و واقعی‌ترین قیمت است، زیرا در برگیرنده ریسکهای مرتبط نیز هست. شرکت شل در حال حاضر پنج train اصلی و بزرگ تولید LNG را در استرالیا غربی با ظرفیت ۴/۳ میلیون تن در سال در دست ساخت و احداث دارد که به زودی به اتمام خواهد رسید. پروژه ساخالیین ۲ نیز با ظرفیت ۹/۶ میلیون تن در سال، از دیگر پروژه‌های مهم و در دست ساخت این شرکت است که انتظار می‌رود که تا پایان سال تمام شود.

شایان ذکر است که از دو سال و نیم پیش زمانی که شروع به سرمایه‌گذاری در زمینه احداث پروژه ۷/۸ تن در سال تولید LNG با همکاری شرکت Qatargas کردیم، مسیر پروژه به گونه‌ای پیش رفت که در همان زمان نیز علاقه‌مند به برنامه‌ریزی در زمینه پروژه Woodside Pluto با ظرفیت ۴/۸ تن در سال در استرالیا نیز شدیم که هم اکنون نیز به دنبال آن هستیم.

بر اساس مطالعات صورت گرفته در بخش بازاریابی شرکت شل، بازار فروش ابتدایی محصول LNG بهره‌بردار شده در قطر، منطقه آمریکای شمالی و اروپا بود، ولی بازاریابی‌های دقیقتر پروژه نشان دهنده تغییراتی است که می‌توان آن را در بخش LNG جهانی مشاهده کرد. در ۲ ماه گذشته نیز شل ۲ آگهی بازاریابی برای Qatargas منتشر کرده که نتیجه آن فروش مقدار ۳ میلیون تن در سال این محصول به شرکت CNPC چین و مابقی آن به دبی بود. به هر حال، شل تصمیم جدی برای ورود در عرصه جهانی گاز دارد و منتظر شنیدن خبرهای مهمتری در این زمینه از این شرکت در آینده نزدیک باشید.

وجود پایانه‌های دریافت LNG یکی از مهم‌ترین ملزومات و زیرساختهای واردات LNG در هر کشور واردکننده است، زیرا ذخیره‌سازی موقت آن به منظور حمل و بارگیری به مراکز مورد نیاز از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر زنجیره عرضه این محصول گرانبها به شمار می‌رود.

امروزه به دلیل افزایش شدید بازار جهانی به سوخت LNG حتی احداث این پایانه‌ها نیز هیچگونه ضمانتی مبنی بر تأمین و تهیه سریع این سوخت را به خریداران نمی‌دهد و دلیلی برای اولویت آنها بر سایر متقاضیان LNG نیست.

به دلیل اینکه امروزه قراردادهای فروش LNG، ماهیتاً دراز مدت بوده و مستلزم ورود حجم عظیمی LNG به کشور متقاضی است، از این رو برخورداری از توان تجهیزاتی ذخیره‌سازی بلندمدت آن در کشور متقاضی، نقش تعیین‌کننده‌ای در این ارتباط دارد. لذا در صورت بی‌توجهی به این مهم، احتمال از دست دادن سرمایه‌های خریداران نیز وجود خواهد داشت که از دست رفتن فرصتهای مناسب برخی کشورهای اروپایی و آسیای شرقی را که از متقاضیان بزرگ خرید LNG هستند می‌توان برشمرد.

کشورها یا مشتریانی که تمایلی برای تضمین ملزومات و منابع مورد نیاز نظیر در اختیار داشتن امکانات ذخیره‌سازی بلند مدت را در قراردادهای درازمدت ندارند، باید این احتمال را بپذیرند که ممکن است در مواقع اضطراری، گاز نداشته باشند.

پیش‌بینی من برای رشد تجارت جهانی LNG در دهه آینده رقمی بالغ بر ۸ درصد برای شرکت شل است که چشم‌انداز نوبنی را از دنیای سرمایه‌گذارهای کلان در منابع زیرساختی این صنعت به‌ویژه در کشورهای متقاضی ترسیم می‌کند که خود، نیازمند اتخاذ تدابیر لازم برای احداث و ساخت تجهیزات و پایانه‌های لازم ذخیره‌سازی LNG در بلند مدت نیست.

از سوی دیگر، شرکت شل در حال مطالعه چشم‌اندازهای جدیدی برای سرمایه‌گذاری در صنعت تبدیل گاز به مایع (GTL) در کشور قطر است. البته کشورهای استرالیا و روسیه نیز در اولویتهای بعدی شرکت شل نیز قرار دارند، ولی هدف اصلی شل افزایش ۱۴۰۰۰ بشکه محصول LNG طی پروژه Pearl GTL در کشور قطر است.

همچنین بازار صنعت LNG در کشور روسیه هدف دیگر شرکت شل است و هم اکنون نیز با در اختیار داشتن چندین پروژه در جزیره ساخالین روسیه، فعالیت خود را به نحو چشمگیری در این عرصه گسترش داده است. به‌گونه‌ای که اخیراً با امضای پروتکلی با شرکت گازپروم روسیه در صد گشایش دور جدیدی در عرصه قراردادهای توسعه صنعت گاز است.

منبع: ماهنامه Petroleum Economist - جولای ۲۰۰۸